

LIETUVOS...

(Atkelta iš 2-ro psl.)

pat lygio kaip ir kitų Europos valstybių operos. Originalios Lietuvos operos buvo parašytos ir išleistos. Pasaulinės operos buvo perstatomos originaliame forme ir išverstos į lietuvių kalbą.

Mokslas

Peržvelgę Lietuvos ekonominę ir socialinę progresą, verta atkreipti dėmesį ir į Lietuvos kultūrinį progresą. 1913 m. prieš I Pasaulinį karą Lietuvoje buvo 876 pradžios mokyklos, 1022 mokytojai ir 51,221 mokinių.

II Pasaulinio karo audroje

Pabaltijos valstybių ekonominis ir kultūrinis progresas buvo suparalyžuotas, — dr. Petras Dauzvardis kalbėjo, — II Pasaulinio karo metu Lietuva buvo pirmoji Vokietijos nacių agresijos auka. 1939 m. kovo 22 d. Klaipėdos sritį užpuolė vokiečių armijos ir, ją okupavę, prijungė prie Vokietijos.

Lietuvai persitvarkant ekonominiams, prasidėjo II Pasaulinis karas. Vokietija įsiveržė į Lenkiją. Ekonominis Lietuvos gyvenimas skaudžiai buvo paliestas, kai per 100,000 lenkų, bėgančių nuo karo pavojiaus, užplūd Lietuva. Jiems teikiant pagalbą mažėjo Lietuvos Banko aukso atsargos.

1940 m. birželio mėnesį Sovietų Sąjungos ginkluotos jėgos užpuolė ir okupavo Lietuvą ir kitas dvi Pabaltijos valstybes. Lietuvoje panaikino teisėtą valdžią, suvalstybino žemę, pakrikdė ekonominę bei kultūrinę žmonių gyvenimą. Uždarė visas nekomunistų organizacijas ir laikraščius, areštavo ir išvežė į Sibirą tūkstančius visuomenės veikėjų, mokytojų, amatininkų ir šiaip paprastų darbu žmonių.

Pirmos Sovietų okupacijos metu Pabaltijos valstybėse buvo užmušta, į kalėjimus sugrūsta arba išvežta į Sibirą ar kur kitur 150,000 žmonių.

1941 m. birželio mėnesį Vokietijos nacių armija okupavo Pabaltijos valstybes. Vokiečiai, kaip ir rusai, grobė visa, kas tik jiems buvo naudinga. Jie suėmė jaunus vyrus ir išsiuntė darbams į Vokietiją. Vokietijos metu okupacija Lietuvai kainavo be ko kita apie 300,000 žmonių.

Vokiečiams pasitraukus, rusai antru kartu okupavo Lietuvą, Latviją ir Estiją. Rusų oku-

Būrys vyrų ruošiasi nusileisti į anglis kasyklą netoli Dola (W. Va.), kur po įvykusio staigaus sporo gimė 330 pėdų gilumoje užgruvo 22 angliakasius. Visi jie žuvo.

GRAIKIJOS PAKRAŠČIŲ SALOS

Atėnai, Graikija. — Pabuvęs Likoriejios kalne ir prisiklausęs įdomiausių praeities fantazijų, aš įsitikinau, kad pačių svarbiausių Graikijos dalykų nebuvau matęs. Išvažiuoti iš Graikijos neįkopus į Parnasą, būtų buvusi didžiausia nuodėmė. Nenuostabu, kad "Olympic Palace" savininkui buvo labai lengva mane įtikinti, kad pasilikčiau dar bent porai dienų. Jis pats patelefonoavo lektuvų bendrovei, paprašydamas, kad leistų man išskristi tik po poros dienų.

Be to, viešbučio savininkas keliais telefono paskambinimais ir dešimtį minučių viską sutvarkė, kad aš su maža graikų ir užsieniečių turistų grupe išvažiuočiau pasivažinėti po artimiausias graikų pakraščio salas. Sėdom į jorcedes ir po kelių minučių jau buvo uoste. Dar praėjus keliom minutėms aš jau sėdėjau nedidėje, bet galingoje jachtoje, kurią tik turtingi čekigiečiai gali užlaikyti.

Diena pasitaikė graži, šilta ir giedri. Iš uosto jachta pamažu išplaukė, bet kai išėjo į atvirą jūrą, taiėjo kaip galینگas automobilis. Jachtos užpakalis panėrė į vandenį, priešakys iškišo, o kapitonas visą laiką dabojęs, kad neužplaukčiau ant kokio žvejų laivelio. Viešbučio savininkas, nuveddamas mane į laivelį, supažindino su kapitonu, kuris kalbėjo gana gerai angliskai. Kitų žmonių nepažinau, užtat toli nuo kapitono ir nesitraukiau.

Išplaukus iš Pirėjųs — Atėnų uosto, kapitonas pasuko jachtą į pietų vakarus. Susidariau įspūdį, kad plaukėme beveik Graikijos pakraščiais. Kairėje nieko nesimatė, bet dešinėje kartais praplaukdavome visai netoli paplūdimių. Pasirodė, jog tai būta įvairių Graikijos pakraščiuose esančių salų. Mažesnių salų ten buvo daugybė. Iš didesnių atsimeu Eginą, Doko ir Efyro salas, ir aukštai iš vandens iškilusią Hydą. Iplaukėm į Mandrakio uostelį. Ten pora keleivių išlipo, keli nauji žmonės įlipo, ir buvo įkelti keli maišai prekių. Kapitonas man paaiškino, kad Hydra buvo vadinta įvairiais vardais. Vienu laikotarpiu salą vadino Sidra, kitu Nidra, Hydrea ir dar kitaip. Kai katalaniečiai ją buvo užkariavę, tai vadino Idero vardu. Padavimas sako, kad ji senų senovėje vadinosi Hydra, nes tai buvo vienintelė sala, kurioje buvo gero geriamo vandens. Kaip žinote, kitos graikų salos neturi geriamo vandens. Dar ir šiandien yra visa eilė salų, į kurias reikia laiveliais ir statinėmis vežti vandenį, kad josė galėtų gyventi žmonės. Tuo tarpu Hydros vanduo buvo toks geras, kad jis buvo vėžamas į kitas salas ir naudojamas įvairiems gėrimams.

Hydra yra vulkaninė sala, viršukalnis yra kokių 2,000 pėdų aukščio. Senovėje ji buvo apaugusi dideliais miškais, pajūryje augo medvilnė, buvo auginamos šilkaverpės kirmelaitės, bet 1769 m. saloje prasidėjo toks smarkus žemės drebėjimas, kuris viską aukštylį kojom apvertė. Ištinęs šešias dienas žemė žiopėjo, dūmus ir lavą vertė, medžius, namelius ir uostus su žemėmis maišė ir naikino. Ištinęs metas po to drebėjimo iš salos teberūko dūnai. Kai vėjas išnešiojo sieros smarvę ir lava sukietėjo, tai žmonės salos jau nebepažino. Vandeningiausioji pakraščio sala liko be lašelio vandens.

Ilgus šimtmečius sala buvo nepriklausoma. Joje gyveno keli tūkstančiai graikų, kurie turėjo savo laivyną ir prekybą su kaimynais. Hydrietis Kondurioti, aštuoniolikto amžiaus pabaigoje pradėjo jvų prekybą su carų Rusija, tapo milijonierium. Salos gyventojai buvo laisvi ir nepriklausomi iki praeito šimtmečio pradžios. Graikijai išsivadavus iš turkų okupacijos, Hydros salos gyventojai nutarė prisidėti prie Graikijos. Jeigu laiko būčiau daugiau turėjęs, tai būčiau nuvažiavęs Hydros sostinę pažiūrėti, stovincios kiek atokiau nuo pakraščiu, bet kapitonas nenorėjo ilgiau užtrukti. Iš Hydros kapitonas jau pasuko tiesiai į šiaurę. Šį kartą jis važavo netoli Peleponeso pakraščiu. Visa eilė salų ir salelių pasiliko dešinėje. Turiau pasakyti, kad Graikijos pajūris gražus. Jūroje nesimatote tiek daug žmonių, bet vasar-

toj ir ten nerūksta. Graikai tvirtina, kad vasaros metu privaziuoja didokas skalčius žmonių iš šiaurės. Aš maniau, kad Graikijon važiuoja tik europiečiai, bet pasirodo, kad čia atvyksta didokas turtin gesnių arabų skalčius. Vieni atvažiuoja pasigerėti geru graiku maistu ir klimatu, kitiems rūpi graikų mokyklos, trečius traukia prekyba su graikais. Graikai prekybininkai labai laimingi.

Galų gale pripiaukėme prie Salamis salos. Čia kapitonas sulėtino greitį ir pasidarė šnekėsnis. Pradžioje jis man aiškino pakraščiuose esančius vietų pavadinimus, miestelius ir uostus. Iplaukėme į Korintą, bet visą laiką Salamis salos pakraščiais plaukėme visą salą. Kai grįžome ir tuos pačius vandenį, kuriuose jau buvome buvę, tai kapitonas sustabdė motorus ir pamažu pradėjo man pasakoti gražiausių graikų praeities istoriją. Jeigu mano mašina gerai užrekdavo jo žodžius ir aš teisingai juos čia nurašiau, tai jis maždaug man štai ką pasakė:

Prieš pustrčio tūkstantio metų, tiksliai prieš 2,442 metų, šiuse vandenyse buvo išmūšus didžiausioji graikų tautos valanda. Niekad graikai neparodė tokios vienybės, tokio sutarimo ir tokio pasiryžimo, kokį jie parodė tais laikais. Niekad istorijoje tokią mažą tautą nesumaikino

tokios didelės kariuomenės ir tokio didelio laivyno, kokį graikai sunaikino Salamių mūšio metu. Persų ir medų karalius Kserksis į Salamių vandenį sutraukė 1,000 galingiausių to metų laivų, o graikai turėjo tik 300. Nuo Bosforo iki Atėnų graikų kariuomenė buvo priversta trauktis prieš žymiai gausesnes ir galingesnes Kserksio karo jėgas. Atėnai buvo okupuoti ir naikinami. Pats Kserksis, įkops į aukščiausią Akropolio vietą, sekė persų ir graikų laivynų mūši...

Gaikams nuskandinus didžiausius persų laivus, Kserksis nei nakvoti nenorėjo Atėnuose. Jis įsakė kariuomenei trauktis galimai greičiau atgal, o pats pirmas sėdo ant šyvio ir patraukė į rytus... Jeigu graikai būtų nesumušę persų Salamių vandenyse, tai visas vakarų pasaulio gyvenimas būtų nukrypęs visai kita kryptimi. Vargu Europa būtų buvusi krikščioniška... Kazi ar mes šiandien kalbėtume apie Vakarų kultūrą...

Salamių mūšyje graikams vadovavo Temistoklis. Kaip viskas buvo splaunota ir kaip jis vadovavo, parašysiu rytoj. *Vladas Rasčiauskas* (Bus daugiau)

Naujienu administracija turi daug gražių ir nebrangių knygų, kurias galima tik už kelis dolerius įsigyti. Knyga yra geriausias žmogaus draugas, tad ir tu įsigyk bent keletą tokių draugų.

5% ANT BONUS SASKAITŲ

ir APDRAUSTA Didesnis uždarbis už santaupas, paremtas 48 metų patyrimu ir JAV valdžios agentūros apdrauda.

MIDLAND SAVINGS 4040 Archer Ave. • Chicago 32 Narys Lithuanian Chamber of Commerce of Illinois

PIRKITE JAV TAUPŲMO BONUS

Help Keep Our Economy Strong BUY U. S. SAVINGS BONDS

TAUPLYK STANDARD FEDERAL - STIPRIAUSIOJE CHICAGOS TAUPŲMO BENDROVEJE TURTAS \$84,000,000.00 ATSARGOS FONDAS VIRS \$8,000,000.00 PASKOLOS DUODAMOS LENGVOMIS SĄLYGOMIS. VISOS TAUPŲMO ŠAKSOTOS NESŪ 4 1/4 DIVIDENDO. DARBŲ VALANDOS: Pirmad. 9 iki 8 val. vak. Antrad. 9 iki 4 val. vak. Trečiądien. — nedirbama. Ketvirtad. 9 iki 8 val. vak. Penktad. 9 iki 4 val. vak. Šeštad. 9 iki 12 val. JUSTIN MACKIEWICH, Chairman JUSTIN MACKIEWICH, Jr., President STANDARD FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION 4192 Archer Avenue / Chicago 32, Illinois Virginia 7-1141

INVEST IN UNIVEST

UNIVERSAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION 1800 S. HALSTED STREET CHICAGO 8, ILL. Phone HYmarket 1-3070 4 1/2% CURRENT Dividend Rate 4 1/2% * per annum Effective April 1, 1960 * Universal Investment Share Account

CRANE SAVINGS and Loan Association B. B. PIETKIEWICZ, Pres. 47 and Rockwell Street. Tel. Lafayette 3-1083 Nemikamai vieta automobiliams ON INVESTMENT ACCOUNTS 4 1/2% Mokame nuo 1962 metų vasario 1 dienos Pinigai įdėti prieš mėnesio 15 d. duoda dividendus už visą mėnesį. Dividendai mokami sausio ir liepos 31 d. Prašome apilankyti naują mūsų namą. VALANDOS: Pirmad. ir ketvirt. 9:00 ryto — 8:30 vakaro; Antrad. ir penktadieni 9:00 ryto — 5:00 vakaro; Šeštadieniai 9:00 ryto — 12:00 dienos. Trečiadieniai uždaryta.

